

МИКІЛЬСЬКЕ-НА-ДНІПРІ — село Солонянського району **Дніпропетровської області**. Микіл. сільс. раді під-порядк. села Звонецьке, Звонецький Хутір, Олексіївка й Оріхове. М.-на-Д. знаходиться на правому березі Дніпра, за 25 км від райцентру. Площа 6,96 км². За переписом насел. 2001, проживали 887 осіб; нині — понад 700 осіб; переважно українці. Тут 972 у засідці, яку влаштував печеніз. хан Куря, загинув київ. князь Святослав Ігорович (нині це місце є пам'яткою історії нац. значення). У М.-на-Д. та його околицях знайдено артефакти кам'яного віку та бронз. доби. Досліджено поселення сурсько-дніпров. і черняхів. культур, могильник маріуп. типу дніпро-донец. культури, виявлено язичниц. капище. У різний час проводили розкопки Д. Яворницький, М. Міллер, О. Бодянский, І. Фещенко, А. Сміленко та ін. Здавна в писем. джерелах згадували найбільший дніпров. поріг Ненаситець, зокрема в 10 ст. його описав візантій. імператор Костянтин VII Багрянородний. Долаючи поріг, гинула велика кількість людей, звідси й назва. Козаки поріг називали Дідом, Розбійником, Ревучим (шум було чути за понад 10 км). Пobl. Ненаситця литов. князі облаштовували сторож. пункти. За ревізією 1552, містився один з 5-ти уходів Черкас. замку. У 1640-х рр. Ненаситець відвідав франц. військ. інж. Г. де Боплан. 1737 навпроти був збудований козац. ретраншемент з редутами. Протягом століть дніпров. води дещо зменшили розміри порогу та змінили заг. обриси. Наприкінці 19 ст. його протяжність становила 1150 сажнів (понад 2,4 км), шир. — 499 сажнів (бл. 1 км). Д. Яворницький записав назви скель: Мокрі Кладі (2), Булгарська (Богатирська), Буравлена, Гостренька, Довгопола, Казенцова, Одицівська, Рвана, Рогожна, Рогата та Служба. Посередині між ними був т. зв. козац. хід. Також остан. часом існували канали Старий (320 м, зі шлюзами, вибитий у граніті) та Новий (1,5 км, з накид. каменю). Ближче до правого берега на Ненаситцеві був найвищий семиметр. водоспад. Глиб. Дніпра у вирі становила бл. 40 м. Через сильну течію з усіх 9-ти дніпров. порогів тільки Ненаситець ніколи не замерзав узимку. Від правого берега відходить та впирається у поріг скеля Монастирско, або Царицина. 1932 після закінчення будівництва Дніпрогесу Ненаситця та ін. пороги затопили. 1941 після підривання греблі рад. саперами поріг залишився під водою, а 1943 після додаткового руйнування ще й нім. саперами опинився над водою. 1947 після відновлення роботи Дніпрогесу знову затоплено. Історія села розпочинається 1780, коли навколишні правобережні землі отримав у власність виходець з козац. старшин. роду І. Синельников, який згодом очолив Катеринослав. намісництво. Він заклав новий маєток і заснував

слободу, названу на честь одного зі своїх синів Миколаївкою (водночас уживали й назву Микільське). 1786 на шляху від Катеринослава (нині Дніпро) до Херсона тут зупинялася на відпочинок рос. імператриця Катерина II. 1794 було 26 укр. (62 чоловіки та 39 жінок) і 35 рос. (110 чоловіків та 105 жінок) селян. дворів. У 19 — на поч. 20 ст. — волос. центр Катеринослава. пов. Катеринослав. губ. В. Синельников спорудив новий кам'яний палац і докорінно перебудував маєток, перетворивши його на велике латифундист. госп-во, що займалося вівчарством. 1836 між Миколаївкою та Військовим (нині село Солонян. р-ну) зведено кам'яну церкву Воскресіння Христового, що також мала престоли ікони Казанської Божої Матері та Чудотворця Миколая (1963 підірвано за наказом парт. кер-ва). 1882 відкрито земську початкову школу. 1886 було 95 дворів, мешкали 522 особи. За Всерос. переписом 1897, проживали 909; станом на 1913 — 1292 особи. 1903-05 тут діяло Катеринослав. відділ. Кримського гірського клубу. У Синельникових гостювали художники І. Рєпін та В. Сєров. Під час воєн. дій 1918-20 влада неодноразово змінювалася. 1923-30 — у складі Дніпроп. (до 1926 — Катеринослав.) округи; від 1932 — Дніпроп. обл. 1924 був 381 двір, мешкали 1447 осіб. Із створенням Дніпровського водосховища, окрім Ненаситця, затопили й прибережну частину села. Пам'ятну дошку, відкриту за часів Рос. імперії для вшанування Святослава Ігоровича, залило дніпров. водами (1947 її вдалося демонтувати, однак вона була пошкоджена; 1952 на новому місці встановлено точну копію). Водночас у М.-на-Д. відкрили пристань, де зупинялися пароплави сполучення Київ-Херсон, Дніпропетровськ (нині Дніпро)-Херсон і Дніпродзержинськ (нині Кам'янське Дніпроп. обл.)-Запоріжжя. У 1930-х рр. функціонував Будинок відпочинку Дніпроп. обкому ВКП(б)У (від 1952 — піонер. табір заводу ім. Петровського). Жит. потерпали від голодомору 1932-33, зазнали сталін. репресій. У серпні-жовтні 1941 унаслідок обстрілів з лівого берега та під час боїв від 26 вересня до 22 жовтня 1943 село зазнало руйнувань. За переписом насел. 1989, мешкали 760 осіб. Нині у селі — заг.-осв. школа, дитсадок; Будинок культури, б-ка; фельдшер.-акушер. пункт. Реліг. громади: УПЦ МП (парафія Миколи Чудотворця), УПЦ КП (парафія Успіння Пресвятої Богородиці). Встановлено пам'ятник воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни.

Рекомендована література

1. Яворницький Д. І. Дніпрові пороги. 1989;
2. Омельченко Г. М. Спогади лоцмана порогів Дніпрових.

1998 (обидві – Дніпропетровськ).

А. І. Шушківський

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Микільське-на-Дніпрі / А. І. Шушківський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65245>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).